

**OLIY TA'LIM MAUSSASALARIDA MAXSUS FANLARNI
O'QITISHDA VISUAL METODLARDAN FOYDALANISH
IMKONIYATLARI VA AFZALLIKLARI**

Ibragimova Muyassar Nazarali qizi

Ixrorova Surayyo Isroiljon qizi

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

***Annotatsiya.** Zamonamiz jamiyatni axborotlashtirishning yuqori darajasi bilan ham o'ziga xosdir. Axborot texnologiyalari hayotimizning barcha sohalari qatorida ta'lim jarayoniga ham keng joriy etilib borilmoqda. Oliy ta'lim jarayoniga axborot texnologiyalarining joriy etilishi yangi innovatsion vositalardan foydalanish imkonini beradi. Bu esa yangi imkoniyat hamda jarayonlarning yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Ta'lim jarayonini axborotlashtirish — bu ta'lim jarayonlarini rivojlantirishning muhim tarkibiy qismi bo'lib, ta'lim sifatining oshishida namoyon bo'ladi, hamda talabalarda ta'lim olishga intilishlarining kuchayishi va rivojlanishiga xizmat qiladi.*

***Kalit so'zlar:** Ta'lim, Visual o'rgatuvchi tizimlar, Visual metodlarni, Video*

***Аннотация.** Сегодня, с высоким уровнем информатизации самого общества. Информационные технологии во всех сферах жизни, в том числе процесса образования также вводятся. Внедрение новых информационных технологий в процессе высшего образования в области использования инновационных инструментов. Это новая возможность и вести процесс. Информация образование и образование является важной частью процесса развития, будет способствовать повышению качества образования и студентов в их образования и развития.*

***Ключевое слова:** Образование, Визуальное обучение, Визуальный метод, видео*

***Annotation.** Today, with a high level of informatization of the society itself. Information technologies in all spheres of life, including the education process, are*

also being introduced. Introduction of new information technologies in the process of higher education in the use of innovative tools. This is a new opportunity and led the process. Information education and education is an important part of the development process, will enhance the quality of education and students in their education and development.

Key words: Education, Visual teaching, Visual method, video.

Ta'lim – tarbiya bugungi kunning eng dolzarb mavzularidan biridir. Shunday ekan ta'lim sifati muhim omil bo'lib qoladi, ta'lim sifatini oshirishda bir nechta metodlardan foydalaniladi, shu jumladan visual ta'lim metodlaridan ham. Visual o'rgatuvchi tizimlar asosida o'quvchilarga ta'lim berish va kadrlarni qayta tayyorlashni yo'lga qo'yish xozirgi kunning dolzarb masalalaridandir. Visual o'rgatuvchi tizimlar - bu axborot kommunikatsiya vositalarining dasturiy va texnikaviy vositalari asosida audio, video, matn, grafika va animatsiya effektlari asosida o'quv materiallarini o'quvchilarga yetkazib berishning mujassamlangan xoldagi ko'rinishidir. Rivojlangan mamlakatlarda o'qitishning bu usuli, xozirgi kunda ta'lim sohasi yo'nalishlari bo'yicha tatbiq, qilinmoqda.

Amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, visual o'rgatuvchi tizimlar asosida o'quvchilarni o'qitish ikki barobar unumlidir va vaqtdan yutish mumkin. Visual o'rgatuvchi tizimlar vositalari asosida bilim olishda 30 % gacha vaqtni tejash mumkin bo'lib, olingan bilimlar esa xotirada uzoq muddat saqlanib qoladi. Agar o'quvchilar berilayotgan materiallarni ko'rish (video) asosida qabul qilsa, axborotni xotirada saqlab qolinishi 25-30 % oshadi. Bunga qo'shimcha sifatida o'quv materiallari audio, video va grafika ko'rinishda mujassamlashgan holda berilsa, materiallarni xotirada saqlab kolish 75 % ortadi.

Visual metodlarni ishlab chiqish uchun quyidagi talablarni bajarishi talab etiladi:

1. Visual o'rgatuvchi tizimlarni tuzilmasi va mazmunini chuqur o'rganishga mo'ljallash bilan bir vaqtda o'rganilayotgan o'quv dasturiga mos kelishi.
2. Visual o'rgatuvchi tizimlarni mazmuni va tarkibi standart talablariga mos kelishi kerak.

3. Visual o'rgatuvchi tizimlarni ko'rgazmaligini ta'minlash talablari va o'rganuvchilar tomonidan o'rganilayotgan obyektlar ularning maketlari yoki modellarini sezgili qabul qilish va shaxsan kuzatishini hisobga olish zaruriyati talab qiladi.

4. Visual o'rgatuvchi tizimlardan foydalanish tizimliliigi va ketma-ketligi talablari o'rganiladigan fan sohasida bilimlar va ko'nikmalarning ma'lum tizimning ta'lim oluvchilar tomonidan o'zlashtirilishi ketma-ketligini ta'minlash talab qilinadi

5. Visual o'rgatuvchi tizimlarni o'rgatishning rivojlantiruvchi funksiyalari bajarilishi kerak.

6. O'rgatishda fan, texnika va texnologiyalarni so'nggi yutuqlarini hisobga olinishida o'quv material mazmunining yetarlicha chuqurligini, ishonchligini ta'nimlashi kerak.

7. Visual o'rgatuvchi tizimlarning trening vositalari - ta'lim oluvchini kelajakdagi kasbiy faoliyatiga bog'liq holda tayyorlashni amalga oshirish kerak.

Visual o'rgatuvchi tizimlarning afzalliklari.

Visual o'rgatuvchi tizimlar asosida o'quvchilarni o'qitish quyidagi afzalliklarga ega:

- + berilayotgan materiallarni chuqurroq va mukammalroq
- + o'zlashtirish imkoniyati bor;
- + ta'lim olishning yangi sohalari bilan yaqindan aloqa qilish
- + ishtiyoqi yanada ortadi:
- + ta'lim olish vaqtining qisqarish imkoniyatiga erishish;
- + olingan bilimlar kishi xotirasida uzoq muddat saqlanib, kerak bo'lganda amaliyotda qo'llash imkoniyatiga erishiladi.

+ ta'lim olish vaqtining ixtiyoriyligi va moslashuvchanligi

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash mumkinki, visual o'rgatuvchi tizim metodlaridan foydalanish o'quvchilarga ta'lim berish va qayta tayyorlash jarayonida keng foydalanish, kelajakda yetuk va yuqori malakali mutaxassislarni yetishtirishda alohida ahamiyat kasb etadi.

Ўйин жараёнида ўйин иштирокчилари ўзларини қамраб турган дунёни янада яхшироқ англай бошлашади. Ўйинли технологиялардан фойдаланишнинг асосини талабаларнинг фаоллаштирувчи ва жадаллаштирувчи фаолияти ташкил этади. Олимлар тадқиқотларига кўра ўйин меҳнат ва ўқиш билан биргаликда фаолиятнинг асосий турларидан бири ҳисобланади. Психологларнинг таъкидлашича, ўйинли фаолиятнинг психологик механизмлари шахснинг ўзини намоён қилиш, ҳаётда ўз ўрнини барқарор қилиш, ўзини-ўзи бошқариш, ўз имкониятларини амалга оширишнинг фундаментал эҳтиёжларига таянади. Ўйин ижтимоий тажрибаларни ўзлаштириш ва қайта яратишга йўналган вазиятларда, фаолият тури сифатида белгиланади ва унда ўз хулқини бошқариши шаклланади ва такомиллашади.

Ўйин талабаларнинг онгига таъсир қилиб, уларнинг ҳаракатларини бошқариши: саволлар ва уларга жавобларни, янги элементларнинг қўшилишини катта қизиқиш билан қабул қилиши, кутилмаган ҳолатларни пайдо бўлиши, қийинчиликларни ечишдан завқланиш ва қийинчиликларни енгишга ундамоғи лозим. Юқоридагилардан келиб чиқиб айтишимиз мумкинки, ўргатувчи ўйинлар – бу, биз бир вақтнинг ўзида ҳам ўйнаб, ҳам ўрганиб боровчи ўйинларга айтилади.

Ўйин методини тавсифлар эканмиз, педагог қуйидаги ҳолатларни ҳисобга олмоғи лозим:

- 1) педагог жамоалардан қайсидир бирига ён босмаслиги;
- 2) педагог кузатувчи ёки мухлис сифатида қатнашиши;
- 3) педагог бошловчи, эксперт ва маслаҳатчи ролини бажариши керак.

Дарс жараёнини ўйин методи орқали ўтказишда, қуйидаги аниқ, педагогик талабларни ҳисобга олишимиз лозим.

1. Талабаларнинг иложи борича кўпроқ қисмини ўйинга жалб қилиш, барчасини ўз қобилиятларини намоён қилишга имкон яратиб бериш керак.
2. Тадбир қувноқ ва фаол тарзда ўтиши керак.

3. Ўйинни ўтказишда олдин эришилган мақсадларни такрорламаслик ва мақсад жуда оддий ёки жуда ҳам қийин бўлмаслиги керак.

Бундай ҳолатларда қизиқиш сусаяди ва дарсдан кутилган мақсадга эришиб бўлмайди.

4. Ўйин мафтункор, жозибали бўлмоғи лозим. Бу эса ўқув материалнинг қизиқарлилиги ва қатнашувчиларнинг билим даражаси ва фаоллигига боғлиқ. Бунда педагог нафақат сўз орқали, балки таъсирли воқеалар, метофоралар, кўргазмали материаллар, мусиқа ва видеоматериаллардан фойдаланиши ўйин ва унинг қатнашувчиларини янада жонлантиради.

5. Ўйинли метод масалаларини тайёрлашдан олдин қатнашувчилар ёши ва психологик қарашларини ҳам эсдан чиқармаслик керак. Ўйин методини ташкиллаштиришда, ўйин шартлари билан таништириш ўйиннинг муҳим шarti ҳисобланади. Ўйин савиясини туширмаслик, ҳар қандай тўхталишларсиз, яхши кайфият билан ўйинни олиб бориш керак. Педагог қатнашувчилар гуруҳини рағбатлантириб туриши ёки сўз орқали қўллаб-қувватлаши керак. Масалан: «рахмат», «офарин», «баракалла» ва ҳ.к.

Натижаларни эълон қилиш ёки баҳолашда қуйидаги вариантларни ҳисобга олиш керак.

1. Агар икки ёки ундан ортиқ жамоалар қатнашаётган тематик ўйинлар олиб борилаётган бўлса, шартларни баҳолашда ҳакамларнинг ёрдами керак бўлади.

2. Баҳолашнинг яна бир шакли – бу, фаоллик даражасига қараб турли хил рағбат карточкаларини бериб бориш. Бунда натижавий баҳолашда, карточкалар сонига қараб ғолиб аниқланади.

Педагоглар тажрибасидан маълумки муаммоли-ўйинлар талабани ўзини намоён қилишида жуда катта роль ўйнайди. Қуйида биз “Бўлаклар интеграллаш” мавзусини “Математик эстафета” методи орқали ўтказиш тартибини келтириб ўтамиз.

“Математик эстафета” шартлари қуйидагича:

1. Талабалар билим савияси ва фаоллигига қараб иккита (гуруҳдаги талабалар сонидан келиб чиқиб иккита ва ундан ортиқ) кичик гуруҳларга ажратилади.

2. Ҳар бир гуруҳ ўзига сардор сайлайди.

3. Ҳар бир гуруҳга ном берилади.

4. Ўқитувчи мавзуга оид қийинлик даражаси бир хил, бир нечта босқичда ечиш мумкин бўлган мисоллар карточкасини гуруҳларга беради.

5. Гуруҳ сардори мисолни доскага ёзади ва биринчи босқичдаги амалларни бажаради. Сўнгра иккинчи талаба чиқиб мисолни ечишни иккинчи босқичини давом эттиради. Кейин учинчи талаба ва ҳ.к.

6. Эстафета ютуғи ўқитувчи ёки ҳакамлар қўлида бўлади. Мисолни тўғри ва тез ечишга эришган гуруҳ сардори келиб ютуқни қўлга киритади ва шу гуруҳ ғолиб ҳисобланади.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Normamatov Sardor Fakhriddinovich, Safarov Ulug'bek Karshiboevich Tsifrovye individual plany raboty professorsko-podavatelskogo sostava v meditsinskom obrazovanii. monitoring i otsenka v sisteme vysshego obrazovaniya Journal of new century innovations 1, 51-58 2026.

2. Normamatov Sardor Fakhriddinovich, Rakhimov Bobur Turgunovich Technology and medicine. diagnosticheskaya tochnost, prognozirovaniye i kachestvo meditsinskikh uslug Journal of new century innovations 1, 43-50 2026.

3. Normamatov Sardor Fakhriddinovich, Otakhanov Polvonnazir Ergashovich Iskusstvennyy intellekt v meditsine i ego znachenie Journal of new century innovations 1, 35-42 2026.

4. Normamatov Sardor Fakhriddinovich, Otakhanov Polvonnazir Ergashovich Montoring automatizirovannyx individualnyx planov raboty professorsko-podavatelskogo sostava v sisteme meditsinskogo vyshego obrazovaniya. Journal of new century innovations 1, 29-34 2026 .

5. TSM Normamatov Sardor Fakhriddinovich, Rakhimov Bobur Turgunovich Artificial intelligence in medicine and its importance Journal of new century innovations 1, 8-15 2026.
6. UBS Normamatov Sardar Fakhriddinovich , Rakhimov Babur Turgunovich Medical supreme education in the system professor of teachers automated personal work of plans monitoring Journal of new century innovations 1, 3-7 2026.
7. NS Fakhriddinovich, SU Qarshiboyevich, XJ Muzaffar o'g'li AI technologies in medicine. Diagnostic accuracy, prognosis and service quality Journal of new century innovations 93 (1), 16-23 2026
8. RB Turgunovich, NS Fakhriddinovich, JZ Ravshanovna The Role Of Information Technology In Medicine And Biomedical Engineering In Training Future Specialists During The Period Of Digital Transformation In Education Web of Agriculture: Journal of Agriculture and Biological Sciences 2 (6), 1-8 2024.
9. S Normamatov, U Safarov, P Otokhanov, A Karabayev Algorithm for Teaching Fundamental Subjects Using Innovative Educational Technologies 2023.
10. SF Normamatov, A Koraboyev Methodology of teaching information technologies in medicine using innovative technologies Eurasian research in universal sciences 2023
11. S Normamatov, Z Jurayeva, P Otokhonov Methodology of teaching information technology in medical higher education institutions 2023.
12. S Normamatov, Z Jurayeva, P Otokhanov Teaching information technology in higher medical educational institutions 2023.
13. S Normamatov, U Safarov, P Otakhonov, A Koraboyev Application OF Artificial Intelligence in Clinical Decision-making Modern American Journal of Engineering, Technology, and Innovation 1 (2 ...
14. S Normamatov, S Sabirjanova, U Safarov, P Otakhanov, A Koraboyev clinical decision support systems based on artificial intelligence . the new uzbekistan journal of medicine. 2026.

15. S Normamatov, U Safarov, M Mirzahakimov, O Rozmurodov prediction of cardiovascular diseases with the help of artificial intelligence . the new uzbekistan journal of medicine.
16. N Sardor, I Farkhod, M Dilmurot Technologies for Accelerating Pharmaceutical Research Through Computer Modeling Modern American Journal of Engineering, Technology, and Innovation 1.
17. R Babur, B Muratali, S Abdusamad, J Ziyoda. The Importance of Digital Technologies in the Teaching of Fundamental Sciences in Medical Universities. American Journal of Medicine and Medical Sciences. 1 2023
18. AUM Abdujabbarova, AZ Sobirjonov, KD Latipova. Features of teaching biophysics to medical students. British Journal of Global Ecology and Sustainable Development. 1 2023
19. UM Abdujabborova, AZ Sobirjonov, FS Tuxtakhodjaeva. Justification of religious consciousness and moral norms in different religions. Academic research in educational sciences, 59-63 1 2022
20. AZ Sobirjonov. The role of Abu Rayhan Beruni's "Saydana" in pharmacology. Academic research in educational sciences, 335-339